

KVANTITATIVNA ANALIZA PROIZVODA SA ZAŠTIĆENIM OZNAKAMA PORIJEKLA: PROSTORNA, VREMENSKA I STRUKTURNA PERSPEKTIVA

Autor: SANJA TOVARLAŽA, Ema Jovičić, Dorđe Vojnović

e-mail: tovarlazasanja1306@gmail.com

Mentor: doc. dr Nemanja Jalić, prof. dr Aleksandar Ostojić

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Uvod: U Evropskoj uniji i drugim razvijenim tržištima sistemi zaštite porijekla poljoprivrednih proizvoda su široko zastupljeni u praksi, dok se na prostoru Zapadnog Balkana ovakav koncept nalazi još uvijek u ranoj fazi razvoja. Zaštićene oznake porijekla služe kao pravni i tržišni mehanizam kojim se naglašavaju posebne karakteristike proizvoda koje su neraskidivo povezane sa geografskim područjem iz kojeg potiču, uključujući tradiciju, znanje i prirodne uslove tog regiona.

Cilj: Primarni cilj ovog istraživanja je kvantitativna analiza proizvoda sa zaštićenim oznakama porijekla u Evropi prema godinama, državama i kategorijama.

Materijal i metode: Podaci korišteni u istraživanju su preuzeti sa stranice eAmbrosia, koja predstavlja onlajn bazu podataka poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, vina i jakih alkoholnih pića koji su registrovani i zaštićeni širom svijeta i omogućava direktan pristup informacijama o svim registrovanim geografskim oznakama, uključujući pravne akte o zaštiti i specifikacije proizvoda. Podaci su analizirani radi identifikovanja obrazaca, regionalnih razlika i potencijalnog rasta interesa za geografske oznake, koristeći deskriptivne statističke metode.

Rezultati: Rezultati ukazuju na značajne razlike među državama, sa naglašenim prisustvom određenih kategorija u pojedinim regijama. Dominantne godine u posmatranom periodu istraživanja po broju novoregistrovanih proizvoda su 1996. godina za obje grupe zaštićenih oznaka porijekla, kao i 2021. godina za zaštićene oznake geografskog porijekla. Države sa najvećim brojem zaštićenih proizvoda su Italija, Francuska i Španija za obje grupe zaštićenih oznaka porijekla. Ova dominacija navedenih mediteranskih država može se objasniti njihovom bogatom tradicijom proizvodnje specifičnih regionalnih proizvoda i dugogodišnjom kulturom zaštite lokalnih prehrambenih specijaliteta. Najzastupljenije kategorije proizvoda koje su zaštićene oznakama su sirevi (Zaštićena oznaka porijekla) te voće, povrće i žitarice – svježe i prerađene (Zaštićena oznaka geografskog porijekla).

Zaključak: Ova analiza pruža osnovu za dalje istraživanje uticaja geografske zaštite na ekonomski razvoj, promociju kulturne baštine i očuvanje tradicionalne proizvodnje

Ključne riječi: Zaštićena oznaka porijekla; zaštićena oznaka geografskog porijekla; eAmbrosia; poljoprivredno-prehrambeni proizvodi.

UVOD

U savremenom globalnom tržištu pitanje porijekla prehrambenih proizvoda postaje sve značajnije, kako za potrošače tako i za proizvođače. Označavanje prehrambenih proizvoda mora zadovoljiti dva zahtjeva: omogućiti identifikaciju proizvoda i predstavljati simbol i garanciju određenog kvaliteta [4]. Postoji niz međunarodnih konvencija i multilateralnih sporazuma kojima se reguliše zaštita geografskog porijekla, od kojih je najznačajnija Urugvajska runda pregovora, tokom koje je osnovan sistem zaštite oznaka geografskog porijekla [7]. Dok su u Evropskoj uniji i drugim razvijenim tržištima sistemi

zaštite porijekla široko primijenjeni, na prostoru Zapadnog Balkana ovaj koncept je još u fazi razvoja, što pruža priliku za istraživanje njegovog potencijala i izazova u domaćem kontekstu. Zaštićene oznake porijekla predstavljaju pravni i tržišni mehanizam kojim se ističu posebne osobine proizvoda povezane sa geografskim područjem iz kojeg potiču, uključujući tradiciju, znanje i prirodne uslove tog regiona. Ove oznake ne samo da garantuju kvalitet i autentičnost već doprinose i održivom razvoju lokalnih zajednica, očuvanju kulturnog nasljeđa i unapređenju konkurentnosti domaćih proizvoda.

Sistem geografskih oznaka porijekla predstavlja glavni mehanizam politike Evropske unije kojim se nastoji povećati tržišna vrijednost prehrambenih proizvoda koji potiču iz jasno definisanih geografskih područja [1]. Zaštita i označavanje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na razvijenim tržištima kao što je Evropska unija ima veoma značajnu ulogu. Međutim, na području Bosne i Hercegovine, ali i u pojedinim zemljama okruženja, može se reći da su zaštita i označavanje proizvoda sa zaštićenim oznakama porijekla na samom početku. Kroz označavanje i sprovođenje pravne zaštite pojedinih oznaka želi se istaći posebnost, kvalitet, porijeklo i druge osobine proizvoda koji se stavljaju na tržište, kako bi se potrošaču olakšao izbor određenih proizvoda. Kod poljoprivrednih proizvoda to znači vezivanje procesa proizvodnje i posebnosti proizvoda sa određenim područjem ili regionom [5]. Takođe, potrošači žele hranu koja je sigurna i dokazanog kvaliteta, te EU konstantno radi na sigurnosti hrane kroz politiku kvaliteta, žele da budu upoznati sa proizvodom i vrijednostima koje unapređuju proizvodni proces. Potrošači su za hranu sa zaštićenim oznakama porijekla spremni platiti višu cijenu od proizvoda koji ih nemaju [8]. Tako je u cilju zaštite potrošača, ali i proizvođača, EU kreirala propise za dobijanje oznaka kvaliteta, između ostalih, kroz oznake geografskog porijekla i organsku oznaku [5]. Neki sistemi omogućavaju označavanje porijekla kao posebnu osobinu, kao što su oznake kvaliteta i porijekla područja, skraćeno nazvane i geografske oznake. Ispitivanje stručnjaka jasno je pokazalo da geografske oznake imaju najveći značaj kada se razmatra *status quo* oznake [3]. Razlikujemo dvije vrste oznaka porijekla koje su prikazane na Slikama 1 i 2.

Poljoprivredna i prehrambena politika kvaliteta Evropske unije (EU) predstavlja kamen-temeljac u nastojanjima Unije da očuva jedinstvene regionalne prehrambene tradi-



Slika 1. Zaštićena oznaka porijekla (ZOP) = Protected designation of origin (PDO) [11]



Slika 2. Zaštićena oznaka geografskog porijekla (ZOGP) = Protected geographical indication (PGI) [11]

Izvor: Obrada autora na bazi eAmbrosia podataka

cije, uz istovremeno podsticanje poljoprivredne raznolikosti i jačanje povjerenja potrošača [9]. Ove oznake štite prehrambene proizvode, ali se razlikuju po sljedećim kriterijumima: ZOP oznaka je vezana za određenu regiju gdje se svi koraci proizvodnje odvijaju, te je veza sa geografskim područjem jaka zbog specifičnosti sirovina i načina izrade (npr. feta sir – Grčka). Kod ZOGP je dovoljno da se jedan korak proizvodnje odvijaju na specifičnom geografskom području, te je veza s istim područjem slabija jer sastojci mogu doći iz razli-

čitih regiona, a proizvod se opet povezuje s tim područjem (npr. sremska kobasica – sa ZOGP oznakom). Postoje određene prednosti i nedostaci koje donose ove oznake. Prednosti su pročišćavanje tržišta, jer ove oznake istiskuju sa tržišta proizvode koji nezasluženo uzurpiraju ime teritorije. Takođe, ove oznake garantuju kupcu sigurnost da dati proizvod potiče sa određene geografske teritorije, a, ukoliko se radi o dugom lancu distribucije, predstavljaju dodatnu sigurnost. Pored toga, sa ovim oznakama je lakše osvajati nova tržišta jer same za sebe predstavljaju garanciju višeg kvaliteta. Međutim, postoje i nedostaci, kao što je isključivanje proizvođača koji, iako imaju proizvodne tehnologije koje odgovaraju pravilniku proizvodnje datog proizvoda, nisu u stanju da podnesu dodatne troškove koje sa sobom nosi sertifikacija proizvoda, što za posledicu ima njihovo isključenje iz tržišta baziranog na dugom lancu distribucije. Takođe, ove oznake podrazumijevaju homogenizaciju proizvodnog procesa, što povećava međusobnu zavisnost proizvođača i dovodi do nemogućnosti samostalnog odlučivanja o sopstvenoj proizvodnji, što može izazvati negativne tenzije među njima [6]. Osim navedenih prednosti, proizvodi koji su zaštićeni oznakama imaju važnu društvenu ulogu jer predstavljaju značajan dio kulture, identiteta i nasleđa, čuvaju pejzaž i doprinose razvoju i održivosti ruralnih područja, štiteći ih od depopulacije [10].

MATERIJALI I METODE

Rad se zasniva na analizi sekundarnih podataka prikupljenih sa platforme eAmbrosia, koja predstavlja javnu bazu podataka o zaštićenim geografskim oznakama, oznakama kvaliteta i organskim proizvodima, kao i na komparativnoj analizi zakonodavnih okvira i praksi u zemljama regiona, Evropske unije ali i ostatka svijeta. eAmbrosia je zvanični registar naziva poljoprivrednih proizvoda, vina i jakih alkoholnih pića proizvoda iz Evropske unije, ali i proizvoda čije porijeklo nije iz EU, pod uslovom da njihova zemlja porijekla ima bilateralni ili regionalni sporazum sa EU, koji uključuje uzajamnu zaštitu takvih naziva. Omogućava direktan pristup informacijama o svim registrovanim geografskim oznakama, uključujući pravne akte o zaštiti i specifikacije proizvoda. Takođe prikazuje ključne datume i poveznice za prijave i objave prije nego što geografske oznake budu registrovane [2].

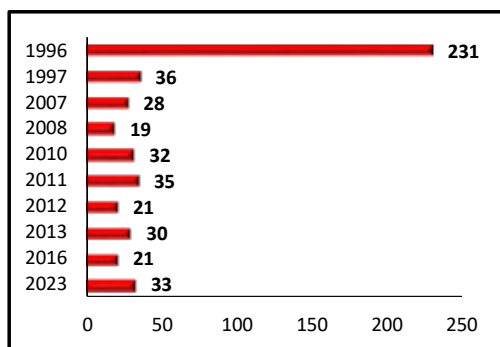
Prikupljeni podaci su interpretirani kroz deskriptivne statističke metode, kako bi se ukazalo na ključne aspekte i izazove u oblasti zaštite porijekla. Pored toga, u radu su korišćeni drugi izvori sekundarnih podataka, kao i literaturni izvori. Podaci su za deset godina u kojima je registrovan najveći broj proizvoda sa zaštićenim oznakama porijekla (ZOP) i geografskog porijekla (ZOGP), pri čemu su godine odabrane i grupisane prema broju novih registracija. Period istraživanja u ovom radu je od 1991. do aprila 2025. godine.

REZULTATI I DISKUSIJA

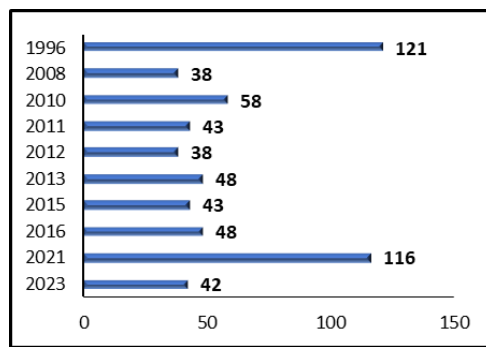
U ovom radu obrađene su tri grupe podataka koje se odnose na proizvode sa zaštićenom oznakom porijekla (ZOP) i zaštićenom oznakom geografskog porijekla (ZOGP). Prva grupa obuhvata pregled ukupnog broja proizvoda sa ZOP i ZOGP po godinama. Druga grupa prikazuje raspored tih proizvoda po državama, dok se treća odnosi na raspodjelu po kategorijama proizvoda. Analiza je fokusirana na deset najrepresenzativnijih godina – to jest na one godine u kojima je zabilježen najveći broj registrovanih oznaka, pri čemu su podaci sortirani i grupisani radi preglednosti i jasnije interpretacije. Ukupan broj proizvoda sa zaštićenim oznakama porijekla iznosi 1736, od čega je 733 sa zaštićenom oznakom porijekla (ZOP), a 1003 sa zaštićenom oznakom geografskog porijekla (ZOGP).

Grafikoni 1 i 2 prikazuju broj registrovanih proizvoda sa ZOP i ZOGP oznakama, poređanih prema opadajućem nizu za deset godina sa najvećim brojem registracija u periodu

od 1991. do 2025. godine. Grafikon 1 prikazuje 486 ZOP oznaka od ukupno 733 (66,30%), dok Grafikon 2 prikazuje 595 ZOGP oznaka od ukupno 1003 (59,32%). Za obje kategorije proizvoda, godina sa najvećim brojem registrovanih oznaka je 1996. U toj godini registrovano je ukupno 352 proizvoda sa ZOP i ZOGP oznakama. Kada je riječ o najmanjem broju registrovanih proizvoda, za ZOP oznake to je 2008. godina sa 19 registracija, dok se za ZOGP oznake najmanje registracija bilježi u godinama 2008. i 2012, sa po 38 proizvoda. Ukupan broj novoregistrovanih proizvoda sa ZOP i ZOGP oznakama tokom analiziranog perioda (1991–2025) pokazuje pad, pri čemu je u posljednjoj prikazanoj godini, 2023, registrovano ukupno 75 proizvoda. Ukupan broj ZOP i ZOGP oznaka za deset država sa najvećim brojem registrovanih proizvoda u periodu od 1991. do aprila 2025. godine iznosi 1430. Najveći broj oznaka registrovan je u Italiji, sa ukupno 324 registrovana proizvoda, dok je najmanji broj u okviru ove grupe zemalja evidentiran u Poljskoj, sa 35 proizvoda.



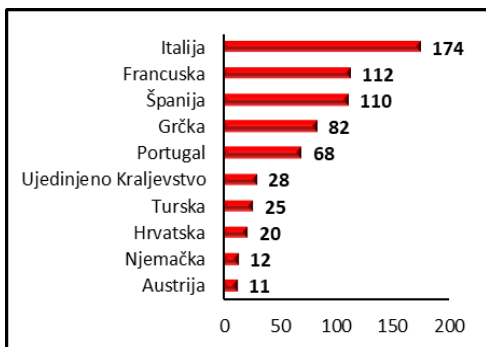
Grafikon 1. Broj registrovanih proizvoda sa ZOP oznakom, hronološki poredan za deset godina sa najvećim brojem registracija.



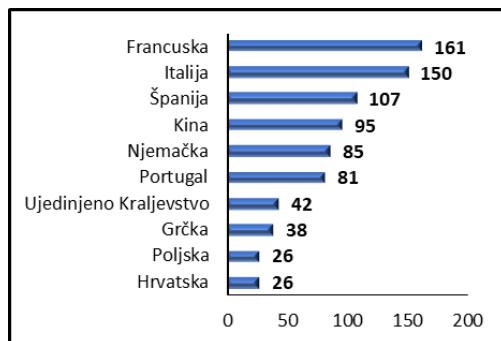
Grafikon 2. Broj registrovanih proizvoda sa ZOGP oznakom, hronološki poredan za deset godina sa najvećim brojem registracija.

Izvor: Obrada autora na bazi eAmbrosia podataka

Grafikon 3 prikazuje broj proizvoda sa ZOP oznakom po državama, s fokusom na deset zemalja koje imaju najveći broj registrovanih oznaka. U ovih deset država registrovano je ukupno 642 ZOP proizvoda, što čini 87,58% od ukupno 733 registrovana ZOP proizvoda u periodu od 1991. do 2025. godine. Slično tome, Grafikon 4 prikazuje raspodjelu proizvoda sa ZOGP oznakom, gdje deset vodećih država bilježe ukupno 811 od ukupno 1003 registrovana proizvoda, što predstavlja 80,85%. U posmatranom periodu, od 1991. do 2025. godine, ukupan broj registrovanih proizvoda po kategorijama je 1685, što čini 97,06% od ukupnog broja registrovanih ZOP i ZOGP proizvoda s fokusom na deset najzastupljenijih kategorija.



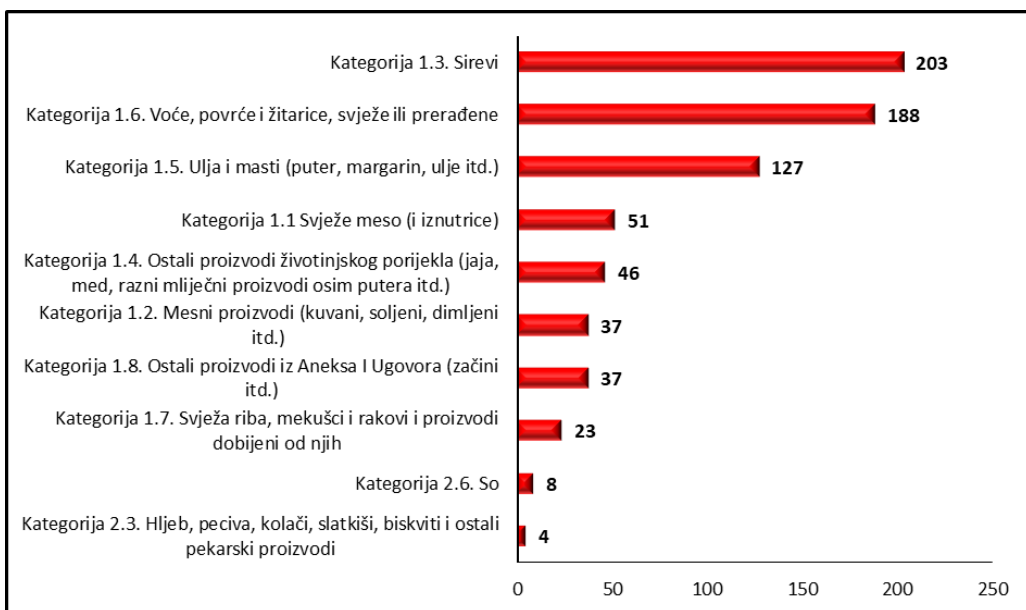
Grafikon 3. Broj proizvoda sa ZOP oznakom prikazan po državama, s fokusom na deset zemalja sa najvećim brojem registrovanih oznaka.



Grafikon 4. Broj proizvoda sa ZOGP oznakom prikazan po državama, s fokusom na deset zemalja sa najvećim brojem registrovanih oznaka.

Izvor: Obrada autora na bazi eAmbrosia podataka

Kada se posmatraju zasebno, Grafikon 5 prikazuje distribuciju ZOP proizvoda po kategorijama, gdje deset najzastupljenijih kategorija obuhvata ukupno 724 proizvoda, što čini približno 98,7% od ukupno 733 ZOP oznake. S druge strane, Grafikon 6 prikazuje podatke za ZOGP oznake, pri čemu deset najzastupljenijih kategorija sadrži ukupno 969 proizvoda, što predstavlja oko 96,61% od ukupno 1003 ZOGP oznake.

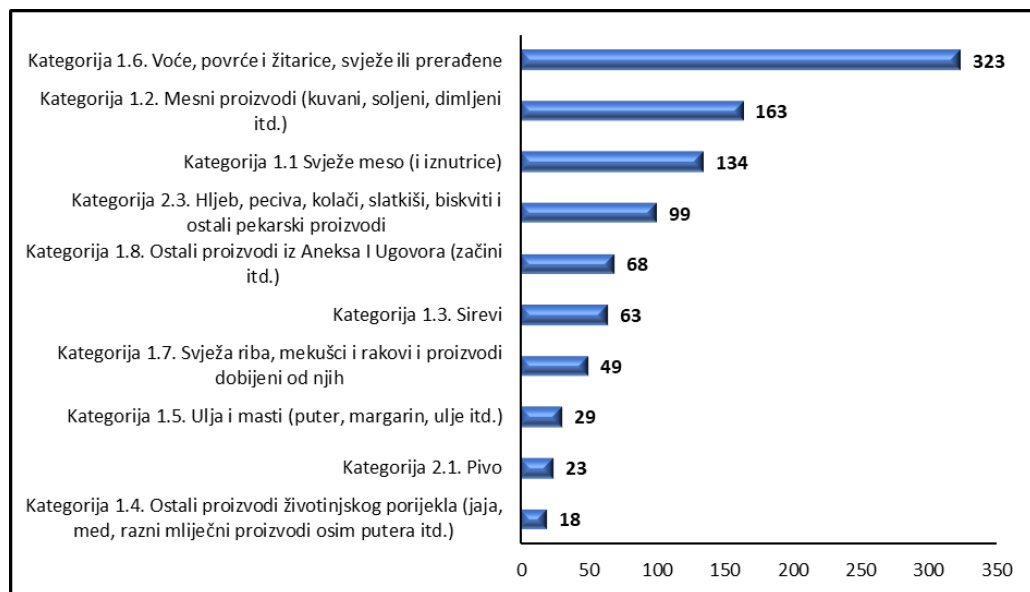


Grafikon 5. Broj registrovanih ZOP proizvoda po kategorijama, s fokusom na deset najzastupljenijih kategorija.

Izvor: Obrada autora na bazi eAmbrosia podataka

U kategoriji sireva Francuska i Italija dijele prvo mjesto sa najvećim brojem registrovanih proizvoda (obje navedene zemlje po 56 registrovanih sireva). Francuska ima 46 proizvoda sa ZOP, a 10 proizvoda sa ZOGP. Italija ima 53 proizvoda sa ZOP, a 3 proizvoda sa ZOGP. Na trećem mjestu je Španija sa 31 registrovanim sirom, od toga je 27 proizvoda sa ZOP, a 4 proizvoda sa ZOGP. Proizvodnja veoma uspješnih mediteranskih ZOP pro-

izvoda — posebno sireva — orijentisana je ka masovnim tržištima i globalnom izvozu [1]. Ti sirevi sa ZOP oznakom ostvaruju visoke godišnje količine proizvodnje: na primjer, oko 200.000 tona *Grana Padano* [12], 120.000 tona *Feta* [13], te 70.000 tona *Comté* [14] proizvodi se svake godine. Takođe, u kategoriji voća, povrća i žitarica predvodi Italija sa 126 proizvoda, od kojih je čak 87 zaštićeno ZOGP, dok je preostalih 39 proizvoda zaštićeno ZOP. Nakon Italije, Španija je zaštitila 68 proizvoda, od kojih je 40 zaštićeno ZOGP, a 28 proizvoda ZOP. Na trećem mjestu sada je Francuska sa ukupno 64 proizvoda, od kojih je 41 proizvod zaštićen ZOGP, dok je preostalih 23 proizvoda zaštićeno ZOP.



Grafikon 6. Broj registrovanih ZOGP proizvoda po kategorijama, s fokusom na deset najzastupljenijih kategorija.

Izvor: Obrada autora na bazi eAmbrosia podataka

ZAKLJUČAK

Analizom je obuhvaćeno ukupno 1736 proizvoda sa zaštićenim oznakama, od čega 733 sa oznakom porijekla (ZOP) i 1003 sa geografskom oznakom (ZOGP) registrovanih u periodu od 1991. do aprila 2025. godine. Analiza je obuhvatila vremensku dinamiku registracija te raspodjelu proizvoda po državama i po kategorijama. Podaci su analizirani kroz tri aspekta: vremenski raspored registracija, raspodjela po državama i po kategorijama proizvoda. Izdvojene su godine sa najviše registracija, kako bi se istakli najizraženiji trendovi i obrasci zaštite.

Najveći broj ZOP proizvoda registrovan je 1996. godine (231 proizvod), nakon čega slijedi pad u narednih devet godina, s maksimalno 36 registracija godišnje. Sličan trend uočen je i kod ZOGP proizvoda, sa vrhuncem takođe 1996. godine (121 proizvod) i smanjenjem broja registracija tokom narednih godina. Ipak, 2021. bilježi nagli porast ZOGP registracija (116 proizvoda), što se može dovesti u vezu s povećanim interesovanjem potrošača za lokalne i tradicionalne proizvode tokom pandemije COVID-19, kada su sigurnost, porijeklo i kvalitet hrane dobili dodatni značaj.

Italija je vodeća država po broju proizvoda sa zaštićenom oznakom porijekla (ZOP), sa ukupno 174 registrovana proizvoda, dok Francuska zauzima drugo mjesto sa 112 pro-

izvoda. Sa druge strane, kod proizvoda sa Zaštićenom oznakom geografskog porijekla (ZOGP), Francuska prednjači sa 161 proizvodom, a Italija je blizu sa 150. Ova dominacija Italije i Francuske može se objasniti njihovom bogatom tradicijom proizvodnje specifičnih regionalnih proizvoda i dugogodišnjom kulturom zaštite lokalnih prehrambenih specijaliteta, kao i veličinom tih država.

Kategorija sa najvećim brojem registrovanih proizvoda sa zaštićenom oznakom porijekla (ZOP) su sirevi, sa ukupno 203 proizvoda. Sirevi su i simbolično ali i tržišno najprepoznatljiviji segment ZOP proizvoda (npr. *Feta*, *Parmigiano Reggiano*, *Roquefort*). S druge strane, kod proizvoda sa zaštićenom oznakom geografskog porijekla (ZOGP), najzastupljenija je kategorija voća, povrća i žitarica, svježih ili prerađenih, sa 323 proizvoda. Ovo je zanimljivo jer potvrđuje narativ „stroge zaštite porijekla” (ZOP – mliječni proizvodi) i „fleksibilnije oznake” (ZOGP – široki spektar biljne hrane).

Deset najzastupljenijih kategorija pokrivaju čak 98,7% svih ZOP oznaka, slično je i kod ZOGP (96,61%). Dakle, samo mali broj kategorija (od ukupno 27 kategorija u koje su razvrstani poljoprivredno-prehrambeni proizvodi) „nosi” skoro cijele sisteme ZOP i ZOGP zaštite. To govori da se zaštita proizvoda fokusira na određene tradicionalne i „klasične” proizvode (mliječni proizvodi, meso, voće i povrće).

Posebno treba izdvojiti da kategorija voća, povrća i žitarica, kao i kategorije mesnih proizvoda i svježeg mesa apsolutno dominiraju među ZOGP proizvodima, te da to odražava specifičnu tradiciju evropske hrane gdje biljni proizvodi (povrtarske, ratarske i voćarske kulture) i mesne prerađevine nose glavni identitet zaštite geografskog porijekla.

Zaštićene oznake porijekla igraju višestruku ulogu u savremenom društvu i ekonomiji. Prije svega one služe kao sredstvo za očuvanje autentičnosti i kvaliteta tradicionalnih proizvoda, čime se štiti kulturno i gastronomsko nasljeđe određenih regija. Pored toga, zaštita proizvoda doprinosi prepoznatljivosti i konkurentnosti samih proizvoda na tržištu, jer potrošačima nude garanciju o porijeklu, načinu proizvodnje i specifičnim karakteristikama. S ekonomske strane, zaštićene oznake podstiču lokalni razvoj, jer omogućavaju proizvođačima da ostvare veću dodatnu vrijednost, zadrže kontrolu nad tržištem i ostvare stabilniji prihod. Njihova uloga postaje sve važnija u kontekstu održive proizvodnje i promocije lokalnog identiteta u globalizovanom tržištu.

Dobijeni rezultati mogu poslužiti kao smjernica za razvoj sistema zaštite geografskog porijekla u Bosni i Hercegovini, gdje je ovaj koncept još uvijek u početnoj fazi. Veće korištenje zaštićenih oznaka moglo bi doprinijeti jačanju konkurentnosti domaćih proizvoda, očuvanju tradicionalne proizvodnje i razvoju ruralnih područja.

LITERATURA

1. Flinzberger L., Zinngrebe Y., Bugalho MN., Plieninger T. EU-wide mapping of 'Protected Designations of Origin' food products (PDOs) reveals correlations with social-ecological landscape values. *Agronomy for Sustainable Development*, 2022, 42(43), doi:10.1007/s13593-022-00778-4
2. European Commission. eAmbrosia: the EU geographical indications register [Internet]. Brussels: EC; [citirano 2025 Apr 6]. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/agriculture/eambrosia/geographical-indications-register/>
3. Hermanowski R., Liebl B., Wirz A., Klingmann P., Mäder R., Busch C., Gider D., Hamm U., Janssen M., Kilian D., Korn A. Regionalfenster (Regional window). Frankfurt am Main: Forschungsinstitut für biologischen Landbau; Witzenhausen: Universität Kassel, FG Agrar und Lebensmittelmarketing, 2014.
4. Leko-Šimić M. (2002). Marketing hrane. Ekonomski fakultet. Osijek.
5. Ostojić A., Jalić N., Vekić M. (2024). Označavanje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. *Agroekonomski aspekti održivog razvoja poljoprivrede*. Monografija LVIII: 433–505. Akademija nauka i umjetnosti Republike Srpske. Banja Luka
6. Samardžić S. (2012). Tipični hercegovački proizvod Sir iz mlijeka u funkciji ruralnog razvoja Hercegovine

- ine [doktorska disertacija]. Univerzitet u Banjoj Luci, Poljoprivredni fakultet. Banja Luka.
7. Samardžić S., Ivanković M., Bajramović S., Ostojić A., Sarić Z., Popović-Vranješ A. Tipični proizvodi kao predmet intelektualnog vlasništva kroz istorijski i geografski pregled. *Agroznanje*, 2013, 14(3):397–409.
 8. Ghidotti M., Papoci S., Respaldiza A., Emteborg H., Ulberth F., Guntiñas MB. Use of energy dispersive X-ray fluorescence to authenticate European wines with protected designation of origin: Challenges of a successful control system based on modelling. *Food Chem*, 2020, 465(1):149989, doi.org/10.1016/j.foodchem.2024.141989
 9. Glogoveţan AI., Pocol CB. The role of promoting agricultural and food products certified with European Union quality schemes. *Foods*, 2024, 13(6):970. <https://doi.org/10.3390/foods13060970>
 10. Pérez-Elortondo FJ., Symoneaux R., Etaio I., Coulon-Leroy C., Maître I., Zannoni M. Current status and perspectives of the official sensory control methods in protected designation of origin food products and wines, 2018, *Food Control*, 88, 159-168, <https://doi.org/10.1016/j.foodcont.2018.01.010>
 11. European Commission. Geographical indications: food and drink [Internet]. Brussels: EC; [citirano 2025 Apr 21]. Dostupno na: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-food-and-drink_hr
 12. CLAL. Production volumes of the Italian PDO cheeses [Internet]. 2021 [citirano 2025 Apr 21]. Dostupno na: https://www.clal.it/en/?section=formaggi_dop
 13. Dairy Reporter. Everything you wanted to know about Feta [Internet]. 2021 [citirano 2025 Apr 21]. Dostupno na: <https://www.dairyreporter.com/Article/2020/01/03/Everything-you-wanted-to-know-about-Feta>
 14. Agri 71. Comté: vers un record de production avec environ 70.000 tonnes sur 2020-2021 [Internet]. 2021 [citirano 2025 Apr 21]. Dostupno na: <https://www.agri71.fr/articles/02/03/2021/Comte-vers-un-record-de-production-avec-environ-70-000-tonnes-sur-2020-2021-53148/>

QUANTITATIVE ANALYSIS OF PRODUCTS WITH GEOGRAPHICAL INDICATIONS: SPATIAL, TEMPORAL, AND STRUCTURAL PERSPECTIVES

Authors: SANJA TOVARLAŽA, Ema Jovičić, Đorđe Vojnović

Email: tovarlazasanja1306@gmail.com

Mentors: Assist. Prof. Nemanja Jalić, Full Prof. Aleksandar Ostojić
Faculty of Agriculture, University of Banja Luka

Introduction: In the European Union and other developed markets, systems for the protection of the origin of agricultural products are widely used in practice, while in the Western Balkans, this concept is still in the early stages of development. Protected designations of origin serve as a legal and market mechanism that highlights the specific characteristics of products that are inextricably linked to the geographical area they come from, including the tradition, knowledge, and natural conditions of that region.

Aim: The primary aim of this research is a quantitative analysis of products with geographical indications in Europe by year, country, and category.

Materials and Methods: The data used in the research were obtained from the eAmbrosia website, which serves as an online database of agricultural and food products, wines, and spirits that are registered and protected worldwide. It provides direct access to information on all registered geographical indications, including legal protection acts and product specifications. The data was analyzed to identify patterns, regional differences, and potential growth in interest in geographical indications, using descriptive statistical methods.

Results: The results indicate significant differences between countries, with certain categories being prominently present in specific regions. The dominant years in the observed period, based on the number of newly registered products, are 1996 for both groups of protected designations of origin and 2021 for Protected Geographical Indications. The countries with the highest number of protected products are Italy, France, and Spain for both types of protected designations. This dominance of the listed Mediterranean countries can be explained by their rich tradition of producing specific regional products and their long-standing culture of protecting local food specialties. The most represented product categories under protection are cheeses (Protected Designation of Origin) and fruits, vegetables, and cereals – both fresh and processed (Protected Geographical Indication).

Conclusion: This analysis provides a basis for further research on the impact of geographical protection on economic development, the promotion of cultural heritage, and the preservation of traditional production.

Keywords: protected designations of origin; protected geographical indication; eAmbrosia; agricultural and food products